

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

ABRIL DE 1989 * Nº 149

Flor de Card

Ara, amb l'arribada de la primavera i el bon temps, pareix que la gent surt més al carrer, el dia és més llarg i hi ha més hores per a practicar les relacions socials. Les males llengües, després del descans hivernal, necessiten llevar-se de damunt les teranyines acumulades durant els mesos de fredor i com a conseqüència augmenten els rumors, xafarderies i crítiques que circulen pel poble.

En aquest sentit sembla que a Sant Llorenç es respira un ambient desfavorable per les coses que darrerament s'han fet a Son Carrió: casa dels vells, poliesportiu, biblioteca, unitat sanitària... sense tenir en compte que tot això són coses que Sant Llorenç ja tenia d'abans. Passava d'hora que Son Carrió es posàs al dia quant a serveis socials i culturals, que no hi ha cap motiu racional per pretenir que el carrioners no tenguin les mateixes coses que els llorencins, ja que també són ciutadans que paguen els impostos igual que noltros.

Tal vegada aquest sentiment d'enveja i rebuig parteix de les reminiscències del centralisme que hem arrossegat durant 40 anys, centralisme de Madrid envers les províncies, de Ciutat envers els pobles i dels pobles envers els seus llogarets, cadascun dins el seu propi nivell, però igualment rebutjables.

Per això no creim que s'hagi de criticar en Mateu per tot el que ha aconseguit per al seu poble, sinó els polítics llorencins per tot el que han deixat de fer per Sant Llorenç. Perquè en Mateu ha aconseguit una cosa que els nostres polítics no han sabut fer: "representar" els carrioners, que la seva gent cregui en ell i que li faci costat quan és precís, que estigui convençuda que realment lluita pels interessos del seu poble, i això de cap de les maneres és criticable.

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.
Carrer de Sant Llorenç, 36
Telèfon: 569119
Publicitat: 569509
Número 149
Abril de 1989
Dipòsit legal: 765-1973
Edita: Centre Cultural Card
Imprimeix: "Apóstol y Civilizador" (Petra)

Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: F. Forteza
G. Pont
G. Quina
A. Servera
G. Soler
M. Sureda

COL.LABOREN

	Primavera	Portada
Maria Galmés	Demografia	3
	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
Ajuntament	Flors	3
Xesc Umbert	Viatge d'estudis	4
	El temps	8
Josep Cortès	Crònica Informal	6
	Espipellades	9
	Batec	10
	Tal dia com avui	16
Pere Massutí	De la llengua	11
Escola	Festa del llibre	11
Alfred Arnau	Arqueologia	12
Soler/Umbert	Natura	14
J.A.Salas	Acció Social	15
Eduard	ler de maig	15
Comité per a	la llengua	16
Jaume Galmés	Poesia	17
Aina Simonet	Entrevista	19
Guillem Pont	S'antorxa	20
Bel Nicolau	Distribució	

DEFUNCIONS

En Martí Pascual Pascual mor a Sant Llorenç el dia 5 d'abril. Al Cel sia.

Na Lluïsa Abellán Rodríguez, vídua, mor a Son Moro el dia 4 d'abril a l'edat de 83 anys. Que la vegem en el Cel.

En Sebastià Planisi Rosselló, casat, morí a Sant Llorenç el dia 5 d'abril a l'edat de 68 anys. Descansi en pau.

N'Aina Melis Vives, vídua, mor a Sant Llorenç també el dia 5 d'abril a l'edat de 84 anys. Que la vegem en el Cel.

En Pere Joan Riera Nadal, fadrí, morí a Sant Llorenç el dia 9 als 75 anys d'edat. Descansi en pau.

En Joan Brunet Santandreu mor a Sant Llorenç el dia 6. Era casat i tenia 74 anys.

En Mateu Riera Bassa, casat, morí a Sant Llorenç dia 19 a l'edat de 79 anys. Al Cel sia.

En Sebastià Sureda Servera, vidu, va morir el dia 21 a Sant Llorenç. Tenia 72 anys. Que el vegem en el Cel.

N'Antònia Llinàs Umbert, vídua, mor el dia 27 a Sant Llorenç a l'edat de 84 anys. Descansi en pau.

NAIXAMENTS

En Daniel Pérez Greveu, fill de Juan José i Claudia, neix a Sa Coma el dia 21 de març. Salut!

En Jeroni Sureda Riera, fill d'en Joan i na Damiana, neix a Son Carrió el dia 27 de març. Salut!

N'Alejandro González Juanes, fill d'en Lluís i na Montserrat, neix a Sa Coma el dia 5 d'abril. Enhorabona.

NOCES

En Rafel Cànaves Melis i na Damiana Sampol Manresa feren l'esclafit a Son Carrió el dia primer d'abril. Enhorabona.

En Miquel Gayà Sureda i na Francesca Puigròs Pasqual es casaren el dia de Sant Jordi a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona.

Maria Galmés

Plomes

L'Associació de Jubilats de Sant Llorenç des Cardassar, amb el patrocini de l'Ajuntament, organitza un

CONCURS DE PLANTES, FLORS I RAMS

d'acord amb les següents BASES:

1.- Hi podran participar tots els residents a Sant Llorenç des Cardassar.

2.- Cada participant únicament podrà concursar amb un conjunt per a cada modalitat.

3.- Les plantes s'hauran d'entregar a la Unitat Sanitària el dia 24 de maig, de les 3 a les 6 del capvespre, i s'hauran de retirar el dia 29 a les mateixes hores. L'organització no es fa responsable de les que no es recullin la data esmentada.

4.- L'exposició restarà oberta del 25 al 28 de maig, i els premis s'entregaran el darrer dia a les 9 del vespre.

5.- La decisió del jurat serà inapel·lable.

6.- S'estableixen tres primers premis de quinze mil pessetes cada un per a les següents modalitats:

- a) Cossiols amb flors
- b) Cossiols sense flors
- c) Rams presentats dins gerros

VIATGE D'ESTUDIS

A les 9 d'es vespre d'es passat dimecres 26 d'abril partia s'autocar amb 43 persones, onze de ses quals ja no creixeran més i trenta-dues que encara creixen, i que són alumnes de 5è, 6è i alguns de 7è. Era un viatge cultural a Andorra i Girona i tenia com a punts principals Andorra, es Pas de la Casa, al port d'en Valira, Girona, amb visita a sa catedral, sa ciutat, es llac de Banyoles i tot lo que vengués de pas.

Sa primera anècdota no se va torbar a sortir a rotlo, ja que en es moment d'embarcar un nin no trobava sa documentació ni es dobbers: -"O l'he perduda o l'he deixada a canostra"- Se va fer una cridada sense èxit i se resolgué partir i ja veurem!

Quan faltava poc per salpar p'es servei de megafonia d'es cangur cridaren un passatger d'es grup i va resultar que era sa mare, que li duia an es moll lo que havia deixat a caseva. Mirau quin sacrifici, però quina tranquil·litat per a's mestres.

Es vaixell, puntual, a les 12 salpà àncores i de cap a sa ciutat Comtal manca gent! Devers la una encara navegava an es recer de ses costes d'Andratx, però dins poc temps quedà dins la mar gran i no vos dic res! Sa primera veu d'alarma va ser aquesta: -"Don Llorenç, un nin ha vomitat"- Així com vaig poder vaig guaitar per sa finestra d'es meu camarot per poder contar lo que havia vist i no vos dic cap mentida: només veien sabonera i de tant en tant qualche ona com un autocar de grossa.

Tot d'una me vaig tèmer que es motor d'es barco havia baixat de revolucions, és a dir, anàvem més poc a poc i pec bot de sa llitera i me'n vaig cap an es lavabo, no hi emporta dir-vos perquè. Es vogueig d'es vaixell calcul -ja que no tenia humor per mirar quina hora era- que devers les 3 començà a millorar i a sa matinada, quan va sortir es sol, la mar ja era plana. Va ser aquesta una experiència "cultural" més aviat desagradable i es matí es qui no feia cara d'oi la feia de ben cansat, i jo es primer

Una vegada en es moll de Barcelona onze taxis, un davant s'altre, mos dugueren a 30 km de sa ciutat, on mos esperava s'autocar per por d'es piquets, ja que aquest dia hi havia vaga de transports. Se va fer es trasllat de maletes i paquets i envant cap a Andorra s'ha dit! Es viatge va anar bé, llevat d'uns quants passatgers que mos va revenir es mareig, però gràcies a les biodramines de na Francesca de Ca'n Blanc -sa mare de na Joana d'es boleros- i sa melissana de na Margalida Joanaina ningú no se tregué res més d'es gavatx.

Devers les tres i quart arribam a sa duana d'Andorra i enllestím aviat es tràmits burocràtics. Seguim fins a s'hotel Marco Polo, situat en es centre de sa Massana, dinam a lo aviat i per avall a comprar! Férem un conte de dividir i tocaren 3 al.lots per adult, de manera que cada matrimoni aquest dia tendria 6 fills, i uns per aquí i ets altres per allà a les vuit i mitja tornàrem arribar a s'hotel per sopar, quan feia 24 hores que havíem partit de sa plaça de s'Ajuntament de Sant Llorenç i havíem recorregut devers 500 km entre autocar, taxi i barco, i això que no cont es zig-zag, perquè encara serien més!

Es divendres, quan mos aixecàrem ningú no se'n podia avenir: hi havia dos dits de neu i tot era blanc. Estàvem a -10 i seguia nevant. Ses maquinetes de fotos feren una feinada. Prenquérem es cafè

amb llet i tiràren junta amb en Lluís i sa guia. En Lluís no era partidari d'aventures i mos va dir que an es Pas de la Casa ni pensar-ho, que tal com estava sa carretera qualsevol desgràcia era possible. Davant sa nostra insistència s'acordà pujar fins a s'estació de Pal i tornar enrera quan es cregués oportú. Ho férem així i sa veritat és que es primers km disfrutàrem tant es nins com es pares, perquè com més anava més n'hi havia i més en queia, però... -"Aquest autocar patina! Lluís quan puguis crec que pots voltar, que ja ho hem vist i val més..."- "Ai, Senyor! ja no en sortirem d'aquí!"- exclamà en Lluís, que era es propietari de s'autocar. Començà a fer quatre fileres de ginyes i es xófer que deia que si mos aturàvem no arrancariem! Es majors mos miràvem i es nervis augmentaven perquè se feia difícil i perillós seguir sa marxa, fins que d'una curva surt un cotxe i per no topar-mos es xófer se retirà, però quan tornà pitjar es gas en llòc d'anar per envant anava per enrera! Posà es fre de mà i s'autocar va quedar a 10 cm d'un serrat de penyes; una passa més i romp una lluna d'es costat. Aquell homo se pegava tocs p'es cap: agafa es micro i "Que no se mueva nadie. Ahora bajen lentamente, porque si lo haceis a lo bruto bastaria el movimiento del personal para que el coche se deslizase y sería aún peor". "D'aquí no em moc fins que venguí una

grua -va dir en Lluís-. Ja l'hem cagat, ja ho sabia jo que qualcuna en passaria!".

Més enrera, pujant, havíem vist una pala i en Joan Mendia agafà es tupins i va anar a veure si mos faria es favor, però sa pala ja no hi va ser, i en Xesc i sa guia anaren en un cotxe a telefonar que enviassin una grua d'Andorra, però en aquells moments no n'hia havia cap de disponible i mos digueren que hauríem d'esperar. Mentrestant anàvem a cercar auxili s'autocar de línia pujava i se va trobar sa carretera ocupada, per lo que va cridar per sa ràdio an es serveis de carreteres i en deu minuts tenguérem una màquina per llevar sa veu amb dos policies que tiraren sis o set senalles d'un preparat a base de potassa. En un minut ja no va quedar res de gel i s'autocar va poder posar ses cadenes i emprendre sa marxa amb quatre o cinc homos d'es nostros fins a Pal, a un barutxo on mos esperaven ses dones i ets al.lots, que es temps que s'autocar havia estat aturat hi havien anat a peu.

Ja s'havien fet més de les dotze i sa gent pujà a bord i per avall!, però això sí, a pas de tortuga. Ja eren prop de les dues quan arribàrem an es poble de Massana, i com que dúiem es pic-nic demanàrem a veure si mos deixarien dinar a cobri.

A les tres i mitja d'es divendres s'acabava s'estància a Andorra. Llàstima perquè aquell paisatge era encantador i de neu no n'havíem vista tanta des de feia molts d'anys i seguia nevant. Està-

rem 24 hores a Andorra i no vérem mai es sol. Tot lo bo dura poc!

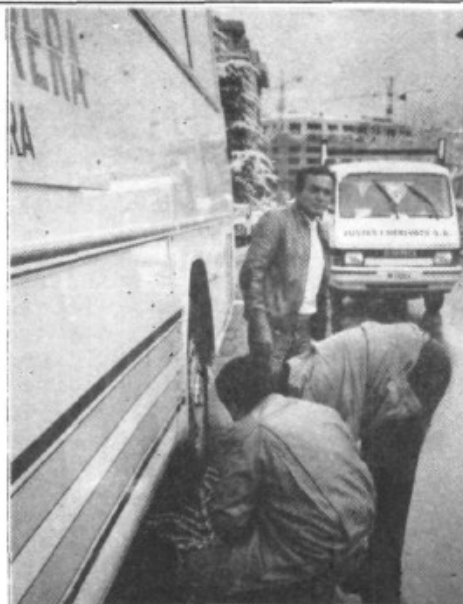
En dues passes vàrem esser a sa frontera espanyola i d'aquí no en faré cap comentari. Qui vulgui sebre coses que mos les demani, ara vos assegurem que ets al.lots guardaren un silenci impressionant.

Des d'aquí començaré s'etapa d'es descens ja que gairebé fins a Terrassa tot és costa avall. Passàrem es túnel del Cadí, que si no ho vaig malentendre té de 7 a 8 km de llargària. Lo que me cridà més s'atenció varen esser uns ventiladors gegants que hi havia cada 500 m i que pensàrem si podien esser per forçar sa circulació d'es gasos d'es motors cap a s'exterior.

Un altre pas de riure mos succeí devers Gironella, quan se gent quedava embambada mirant s'autocar, que amb un bon sol duia encara quatre dits de neu per damunt i a cada lloc que mos aturàvem feia una bassa d'aigua.

Devers les vuit i mitja d'es vespre arribàrem a Girona i després de donar unes quantes voltes cercant s'hotel Ridomar va resultar que estava a Lloret de Mar, 70 km abans, i haguérem de tornar enrera. Així que es divendres l'acabàrem amb gairebé 400 km de recorregut.

Es dissabte teníem tres metes: Banyoles, Girona i es museu d'en Dalí. En es llac de Banyoles férem un passeig en barca. Té 2208 m de llargària, 770 d'ample i entre 60 i 120 de fondària, i es troba a 175 m sobre el nivell de la mar.

Tot seguit visitàrem sa catedral de Girona i es capvespre anàrem a Figueres per visitar es museu d'es pintor de Cadaqués. I és ben ver que de qualsevol cosa se fa un monument, però per esser important no el pot fer un qualsevol. Si vos dic que sa decoració exterior de sa torre Galatea hi ha dues columnes fetes de cobertes velles de tractor amb un detall en es cap damunt no vos vengui de nou. I a s'interior hi ha obres de tota casta, fins i tot quadros que pareixen de veres.

A les vuit d'es vespre tornàrem arribar a Lloret de Mar i mos posàrem a sopar, i quan me faltava mig ou frit per acabar, mentres don Llorenç comentava lo d'es museu i ja estava girat d'esquena, una camarera va passar i me va prendre es plat. Quina fotuda! -"Ja hi tornaràs a xerrar es temps d'es menjar"- me va dir sa dona. Eren les 9 d'es vespre hi havíem recorregut 300 km junts per sa província de Girona.

L'endemà diumenge a les 9 partírem de Lloret bordejant sa costa fins a Barcelona, i com que mos sobrava temps férem una visita a la Sagrada Família, seguint després fins al Prat. Embarcàrem a les 12.25 en un DC-9, que en un sant-i-amèn mos tengué a Palma on mos esperava el Sr. Pou amb s'autocar, pagat p'es magnífic Ajuntament de Sant Llorenç. A les dues, entre crits i lulea, tornàrem an es poble després de tres dies i mig d'esser pel món.

Tant temps feia que no agafava el llapis per contar una crònica de ple -no pareix ver la quantitat d'ocupacions que ens cercam per no deixar lliure el temps lliure, amb lo bé que estan sense fer res!- que al d'avui no hi havia manera d'investir-lo. Bé en donava de voltes, anant a la feina o passejant, per veure si trobava el camí, però no hi havia manera. I és que el meu problema a l'hora d'escriure és saber com he de començar la contarella, decidir-me per un caire seriós, irònic, exaltat... i això sol esser el que més temps m'ocupa; una vegada haver enllestit una dotzena de retxes la resta ja només és amollar corda. ¿Què voleu? Tothom té un caire més fluix i aquest és un dels meus. I com que a hores d'ara, maldament m'hagi engrescat amb aquesta introducció per veure si agafava qualque idea al vol, encara no m'he acabat de decidir amb la sessió de l'onze d'abril, miraré d'agombolar un sistema nou: el de començar a contar coses sense ordre ni concert i ja veurem què en surt! Al cap i a la fi el ple anava de pressuposts i ells tampoc no en tenien de demés d'ordre i concert, segons l'oposició.

-Pareix mentida, sempre estàs igual. Ja que dius que mai no saps com l'has d'investir, ¿per què no proves qualque pic d'estalviar-nos tant de rollo inicial i vas directament al bessó, que és el que ens interessa?

-I tu sempre remugues! Bé, la sessió va començar amb unes paraules d'agraïment per part de Miquel Vaquer per haver perllongat el ple el dia del funeral de sa mare, alhora que aprofitava l'avinentsa per també donar les gràcies públicament als assistents al sepeli.

Per cert que entre els assistents n'hi havia molts de carrioners, i aquest fet, que d'entrada podria semblar d'allò més normal, és una prova més de la puteria -en el bon sentit de la paraula- que té en Mateu Puiggròs, ja que hi havia motius fonamentats per esperar un cert atac de l'oposició envers la seva gestió, sobretot en el que fa referència a alguns aspectes de les futures festes. El fet de dur "seguidors" i la carta

d'agraïment de l'Associació de Jubilats carrionera va fer que l'oposició -que havia estat recollint informació al respecte la setmana anterior- es replantejàs l'estratègia. És aquesta una qualitat d'en Mateu que evidentment no posseeixen altres membres de l'equip de govern.

Comença la sessió amb la lectura dels Pressuposts per part d'en Tomeu Mestre, president de la comissió d'Hisenda, el qual evidencià una certa manca de fluïdesa en la pronunciació literària de la llengua pròpia del consistori. Així i tot, fent honor a la veritat, hem de reconèixer que el vàrem entendre, o almanco ens ho va semblar. De la llarga relació de partides -que no espinzellaré una per una per no cansar el sofrit lector i per no carregar el pressupost de la revista- ú-

nicament destacaré les que em cridaren més l'atenció, ja que si un n'està endarrerit pot anar a consultar-les al tauló d'anuncis de la Sala.

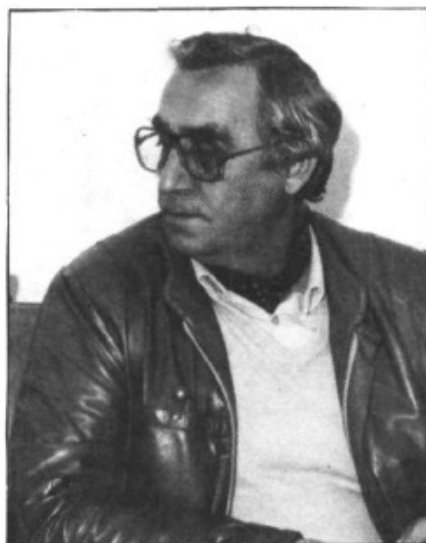
I la primera, naturalment, fou l'elevat pressupost d'engany: 504.000.000 de pessetes, una xifra més que respectable i que supera d'un bon tros el de l'any passat, que només arribava als tres-cents deu milions.

-Mare Santíssimeta! I tots aquests dobbers han d'entrar a l'Ajuntament? Perquè per poder sortir supòs que abans hauran d'haver entrat, ¿no és ver?

-Aquí va gratar en Falera. Deia que en Bovet només havia llegit la lletra grossa i que ell llegiria la petita, perquè trobava que no s'avenien gaire. Segons el seu parer i el del secretari -que a tal fi havia elaborat un informe- aquests pressuposts es basaven en suposicions en lloc d'en fets reals, i que allà on deia "cobrarem" tocava dir "ja veurem si cobrarem!", per la qual cosa, si dúiem la mateixa marxa que l'any passat, en haver enllestit el 89 hi hauria un dèficit de 100 milions de pessetes.

-I en Borrell, ¿què deia?

-Sense perdre la tranquil·litat li va respondre que anava errat, perquè ells sabien cert que aquests dobbers entrarien, i si el secretari no ho havia interpretat així era perquè no era un polític, sinó un tècnic, i els polítics tenen accés a una informació vetada a la resta dels mortals. De totes maneres no el va convèncer, perquè en

Miquel va demanar que es retirassin i que en fessin uns de nous consensuats amb tots els membres del Consistori.

-I ho va aconseguir?

-Pensa-t'ho! També em va xocar que deixassin dobbers a voler per crear dues places més de cabo, que jo em pensava que en Pere ho tenia tot controlat, però per lo vist no és així. Més tard vaig entendre el perquè: resulta que fan comptes cobrar 5.000.000 de pessetes en multes, i si no tenen tres mosqueters que se'n cuidin pot esser una odíssea que faria fer anques enrera al propi Ulisses!

-Idò ara només mancarà que les cobrin...

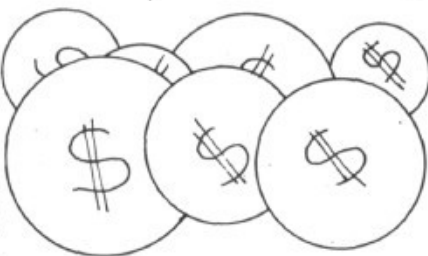
-Si volen que els surtin els comptes no els quedarà més remei que posar-s'hi. A més també digueren que farien les gestions oportunes per mirar de fer un tempteig que podria dur a l'elaboració d'un estudi destinat a proposar als afectats la possibilitat de prendre en consideració la viabilitat de que alguns hotelers, en lloc de pagar, la contribució dels solars ho fessin dels hotels que hi construïren ara fa 20 anys, sempre i quan no s'haguessin de sentir ofesos, és clar.

-Sagrades!

-I també destinaren 45 milions per començar la canalització de les aigües. La primera fase -que és la que farien enguany- estaria dedicada a la tuberia que portaria els residus a la depuradora. Per cert que els de l'oposició votaren en contra, perquè consideraven que hagués estat millor construir dues depuradores més, una per a Sant Llorenç i l'altra per a Son Carrió, ja que el problema de l'olor ve produït per la distància que han de recórrer les aigües brutes i en el cas dels dos nuclis seria prou considerable. En Mateu Puigròs els va rebatre els arguments dient que, si bé el preu de construcció seria semblant a qualsevol de les dues opcions, el de manteniment seria astronòmic, i superaria amb escreix les possibilitats del Consistori.

-¿I no hi va haver res que els semblàs bé als de l'oposició?

-Més que res es queixaven de que no els haguessin con-

sultat. Trobaven que un pressupost municipal hauria d'estar consensuat entre tots els grups, no com aquest, que no el veren fins que va estar enllestit. N'Antoni Cuc els va recordar que l'actual no era el pressupost de l'oposició, sinó el de l'equip de govern, i que era lògic que no els agradàs, i en Falera li contestà dient que havia canviat molt d'ençà que estava a l'oposició, ja que abans només veia passar un totxo i ja deia que no, i ara no posava cap emperò en aprovar un pressupost excessivament inflat en suposades llicències urbanístiques, al temps que els acusava públicament de vendre els permisos per urbanitzar.

-Anava ben preparada, aquesta vegada, l'oposició...

-Sí, aquest va esser un dels punts que més destacaria del ple: la preparació de l'estratègia per part d'en Miquel Falera. Abans semblava que pegava una mica a bulto, sense calcular gaire els resultats, però en aquest ple es veu que ha canviat de tàctica i que duu els papers més estirats.

-Dius que aquest va esser un dels punts. ¿I quins altres destacaries?

-L'abstenció del batle en el punt dels pressuposts.

-O no va votar a favor!?

-No, i crec que és greu que un batle no estigui d'acord amb la manera com s'han de gastar els dobbers del seu municipi. Segons ell només discrepava en un punt, però com que no va dir a quin ara no sabem si no li agrada lo de la depuradora, o lo de la presa, o lo de les contribucions dels hotels, o lo de les festes, o lo dels sous dels regidors...

-Que també se'ls han pujat?

-Una mica: el batle cobrarà 135.000 ptes. cada mes; els membres de la Comissió de Govern 95.000; els presidents de comissió 75.000; i els regidors rasos, que casualment

són els de l'oposició 25.000. En Falera, en un gest de protesta tal vegada una mica electoralista, va dir que regalarien a l'església les 9.000 pts. de puja per tal que poguessin arreglar-ne la fatxada.

-No la deu voler fer de granulite!?

-No ho crec. Més que res la deu voler deixar com Ses Voltes, que darrerament la seva empresa les ha arreglades i, per cert, les ha deixades ben bé.

-Aiximateix és ver que és gros això de que el batle no aprovi els seus pressuposts. ¿No hi deu haver crisi dins l'equip de govern?

-Vés a sebre. Amb això de que es rumoreja que en Melià fa passes per participar en la formació d'un partit nou, i amb l'amistat que l'uneix amb en Tomeu Carbó qualsevol cosa és possible. Haurem d'esperar a veure com prenen els aconeteixements.

-Si això que insinues és ver en poden passar de grosses dins l'Ajuntament. Però aquesta és una altra història. I va acabar aquí el ple?

-No. També acordaren demanar un centenar de milions al Consell Insular per lo de la tuberia de les aigües brutes, i en Parreta, amb els papers a la mà, va tancar la discussió oberta el darrer ple amb en Pere de Son Vives sobre si s'havien gastat o no un milió gros de pessetes per bombejar aigua bruta a Cala Millor. En Pere, amb un to de veu i unes maneres impròpies d'un representant del poble, li va contestar així com va poder, però de cap manera va convèncer el nombrós públic que omplia el saló d'actes.

-Hi va haver trullet, idò.

-Sí, i va acabar amb una pregunta d'en Joan Paler digna de figurar al Celtiberia Show de Lluís Carandell. Resulta que va demanar a veure perquè no s'encenia una farola de Sa Coma situada a un indret altament perillós, i que ja ha causat diversos accidents, sortosament de poca importància. Li respongueren que no s'encenia perquè no hi arribava cap línia d'electricitat! No trobes que era ben hora d'aplegar?

-Passava d'hora!

El temps

MARÇ

per XESC UMBERT

RESUM COMPARATIU DEL MES

	1988	1989
Temp. màxima	28'5	22
Temp. mínima	-2'5	2
Temp. mitjana	12'6	12'4
Pluja	23'5	25
Boires	2	3
Gelades	4	3

89% 21° 6° 2 	38% 22° 8° 3 	61% 21° 7° 1
78% 18° 5° 5 	69% 18° 6° 6 	80% 17° 8° 4
86% 14° 8° 8 	55% 16° 6° 9 	60% 18° 3° 7
85% 19° 2° 11 	79% 19° 2° 12 	57% 18° 25° 10
48% 18° 11° 14 	50% 19° 4° 15 	65% 19° 5° 13
80% 22° 13° 17 	70% 13° 11° 18 	85% 14° 9° 19
87% 14° 9° 20 	66% 17° 3° 21 	70% 18° 5° 6° 22
70% 20° 4° 23 	75% 18° 4° 24 	77% 19° 5° 6° 25
51% 21° 5° 26 	85% 17° 5° 27 	56% 21° 9° 28
90% 16° 8° 29 	80% 19° 12° 30 	69% 18° 7° 31

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

UN
RECORD
EMOCIONAT
I
D'ADMIRACIO
A
CHARLES CHAPLIN
EN
EL
CENTENARI
DEL
SEU
NAIXEMENT.

¿I si en lloc de posar més cabos i més municipals repartien es jornals que mos hauran de costar entre es caramull de llorencins que un dia o s'altre els han entrat per robar-los qualque cosa?
Sé cert que no hi faríem quebres, tanmateix seguiran entrant igual...

És ver que en temps d'en Falera i en Busco també inflaven es pressupost municipal;

I és ver que també quadraven algunes partides a la brava;

I també ho és que passat s'estiu havien de cercar doblers per davall ses pedres i retallar despeses de mala manera perquè es compten no sortien.

Però si llavonses estava mal fet també ho està ara, que es mal d'uns no excusa es d'ets altres.

És ben hora de que convoquin eleccions municipals i així per ventura tapanen es clots d'es carrers, que hi ha cases que ja estan fartes de que es macs que rebo-teixen d'es cotxos els facin malbé ses portes i ses fatxades.

I això que enguany han preparat dos milions per maqui-llar ses parets d'es poble.

Per lo vist n'hi ha que remuguen perquè troben que en Mateu de Son Carrió fa més coses p'es seu poble que no p'es nostros.

I jo trob que no és a ell que haurien de donar branca sinó an es llorencins, que queden mans aplegades i no fan altre tant per Sant Llorenç.

De tota manera hem de reconèixer que Son Carrió anava una mica enrera en comparació amb noltros, i que era just que se posassin al dia.

Si fessin un concurs de balls hi posaria messions que es nostros Grup de Progrés de s'Ajuntament se'n duria es primer premi de sa secció de ses yenkas, perquè les balla d'allò més bé: "Izquierda, izquierda (en teoria) derecha, derecha (a la pràctica), delante, detrás (una passa per envant i una altra -o dues- per enrera, i un, dos tres! (i que Déu ajudi a s'enganat!)).

I això que dóna sa impressió de que només segueixen ballant ses "mateixes".

Si hi ha qualcú que conegui cap poble més mal il.luminat que Sant Llorenç que ho digui, i almanco sabrem que no som es darrers de Mallorca.

I és que no pareix ver, amb lo poc prim que miren segons per on, que gasten es duros a mans plenes, i llavonses haver d'estar a les fosques per qualsevol carrer que vagis, és tot quan se pugui dir.

I hem acabat s'abril i encara no tenim Normes Subsidiàries, ni aigües canalitzades, ni presa, ni Casa de Cultura, ni han arreglat es Pou Vell...
Per ventura es mes que ve...

BALL DE BOT

El mes d'abril va començar amb una vetlada de ball de bot a la plaça de l'Ajuntament, organitzada pel Card en Festa.

Com sempre, va estar prou animada i es perllongà fins a altes hores de la nit.

persones, la majoria de les quals havien pres part en algun dels cursos que l'Ajuntament de Sant Llorenç i l'INEM havien organitzat aquest hivern, es reuniren en un restaurant de Sa Coma per celebrar la fi dels cursets.

CONCERT

L'endemà, el dia 2, la Banda de Música va oferir un concert-homenatge a l'Associació de Jubilats, en el qual s'interpretaren conegudes obres de sarsuela i es féu la presentació d'un pas-doble original del director, en Francesc Sapinya, dedicat "A Sant Llorenç".

Vet-aquí la seva partitura per si qualcú està interessat en aprendre'l.

El concert va ser tot un èxit i el públic va omplir l'església de gom a gom. Des d'aquí vull aprofitar per donar l'enhorabona a la Banda i, de manera especial, al seu director.

SOPAR DE FI DE CURS

El dia 7 d'abril unes 250

N'hi ha haguts per a tots els gusts: català, anglès i alemany, mecanografia, comptabilitat, informàtica, fotografia, cuina, ceràmica, macramé, etc., i s'han desenvolupat amb regularitat, si bé alguns han estat més profitosos que els altres.

Aquesta campanya ha estat organitzada per la comissió de Cultura de l'Ajuntament i ha comptat amb la col·laboració del Ministeri d'Educació i Ciència i l'INEM. Totes les classes s'han duit a terme a Ca Ses Monges i hi han pres part 366 alumnes.

DIARI DE MALLORCA

El dia 18 d'abril va tenir lloc al molí d'en Sopa la presentació oficial de l'edició que el Diari de Mallorca fa comptes fer a la comarca

Cartes

de Manacor. L'estructura serà semblant a la que es fa a la zona d'Inca: quatre pàgines diàries dedicades als 15 municipis que integren la comarca del llevant, des de Campos a Capdepera, en els quals, naturalment, hi està integrat Sant Llorenç.

N'Eduard Perales i en Francesc Galmés -per Sant Llorenç i Son Carrió respectivament- són els encarregats locals de la redacció i na Bel Massanet se'n cuidarà de la publicitat i subscripcions.

Amb el convenciment de que la informació plural és bàsica per al desenvolupament de les llibertats, aprofit per donar l'enhorabona al nou equip.

LLIBRE

El dia 1er de maig en Jaume Santandreu va presentar el llibre "Onze poetes idèdits", que recull diversos poemes d'autors novells -la majoria manacorins-, i entre els quals n'hi figuren tres del nostre poble: en Guillem Femenias, en Jaume Galmés i en Pere J. Santandreu.

L'avinentesa de la publicació d'aquesta revista i el fet d'encara no disposar de cap exemplar ens impedeix de fer-ne cap comentari. Esperam poder-lo comentar el mes que ve.

CICLETURISTADA

El dia 30 d'abril la Unió Ciclista Sant Llorenç va organitzar la tradicional cicleturistada pels diversos nuclis urbans del terme municipal llorençí.

Com sempre l'assistència fou nombrosa i es va obsequiar els participants amb un bon berenar a Cala Millor.

VIATGE D'ESTUDIS

Del 26 al 30 d'abril els alumnes del cicle mitjà de l'escola se n'anaren de viatge d'estudis a Andorra i Girona.

L'Ajuntament va subvencionar les despeses de transport des de Sant Llorenç a Ciutat.

Sr. Director,

Denunciam des d'aquí un fet que succeí el passat dia 6 d'abril i que és prou representatiu de la situació lingüística i social que patim els ciutadans mallorquins "salvaguardats" per la Policia Nacional.

El jove mallorquí Pere Massutí, de 26 anys, fou amenaçat i portat a comissaria per contestar a una parella de la Policia Nacional en català, llengua que, a més de ser la seva pròpia, és oficial a les Illes.

Els fets succeïren així: després d'aturar-lo enmig del carrer del Sindicat, cantonada Llongeta, a les 14.30 hores, li demanaren que s'identificàs (cosa que féu amb el document d'identitat) i davant la seva negativa a parlar en espanyol i argumentant que tenia dret d'usar la nostra llengua a ca nostra i en tot moment, el "catxearen" de dalt a baix i l'insultaren. La situació entre Pere i els dos agents es continuà fent tensa fins que va arribar a un punt on ell els demanà la seva identificació com a policies. No ho feren i aleshores

res li digueren que l'afer es resoluria a la comissaria, on se l'emportaren.

Per entrar allà el sempen-tejaren de mala manera, i un d'ells es tregué la porra i digué: "te voy a partir las costillas".

Enmig de sis policies, dins una sala, fou víctima una altra vegada d'insults, d'escarnis i de tota casta de befes: "Polaco, hijo de puta, puta mallorquí, no te quedará ni un hueso sano..."

Cap dels sis policies tampoc no es volgué identificar.

Quan va demanar què podia fer per denunciar el tracte que havia sofert, li digueren que "si lo hacía en español podía dirigirse allí mismo en Denuncias y si lo hacía en catalán o mallorquí que fuera al Juzgado de Guardia, al Consell o donde quisiera".

El mateix dia fou presentada la corresponent denúncia al Jutjat de Guàrdia.

Tenim proves que no tots els policies nacionals actuen d'aquesta manera; els qui no ho fan així que no se sentin al·ludits.

Atentament,

Pere i Llorenç Massutí

Llibres

SETMANA DEL LLIBRE ABRIL-89

Com ja ve essent habitual des de fa quatre cursos escolars, l'escola pública Mestre Guillem Galmés, juntament amb el SMOE, col·legi Sant Miquel (Son Carrió) i col·legi Cala Millor de Sant Llorenç i patrocinat per l'Ajuntament de Sant Llorenç, celebra la Festa del Llibre.

Es va inaugurar el diumenge dia 23 amb una mostra de llibres infantils i juvenils a la plaça de l'Església. Els alumnes de l'escola pogueren visitar-la i comprar algun llibre. Tots els alumnes visitants foren obsequiats amb la carpeta: El còmic a les escoles del llevant de Mallorca, aplec de còmics elaborat l'any passat pels a-

lumnes de les escoles d'aquesta zona, ja que el curs passat investigaren i treballaren el còmic.

Els temes que s'han treballat fins ara són: el conte, la poesia i el còmic, si bé aquest curs i el proper 89/90 es treballarà el teatre a l'escola. Durant el present curs es farà feina a nivell de joc, al segon es farà un muntatge teatral.

La introducció del teatre a l'escola per aquest any i per cicles es farà de la següent forma:

- a) Preescolar i cicle inicial: titelles.
- b) Cicles mitjà i superior: Expressió corporal, mim i joc dramàtic.

l'Escola

SANTUARI DE CA N'AMER

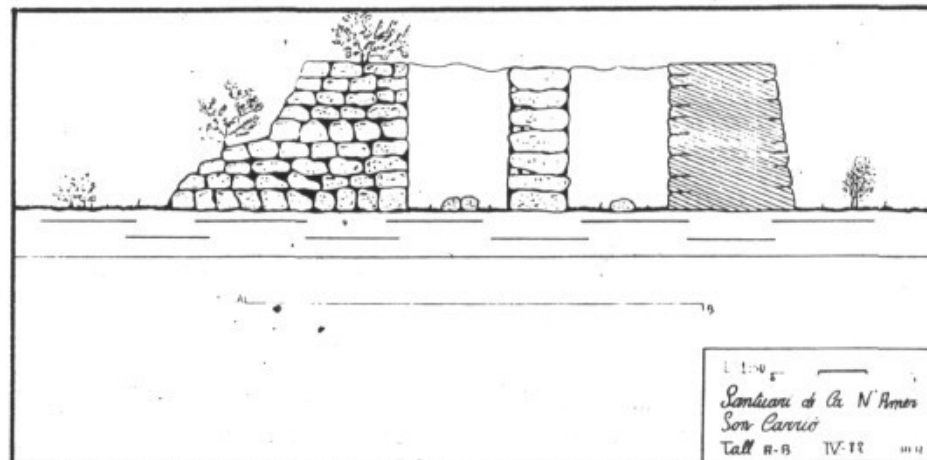
M.G.I.M. 30-7-E
I.M.P.P. 02-A-1189
INV. 17
P.C. 10

Situació.- El Santuari de Ca n'Amer es troba situat al llevant de Son Carrió al lloc conegut amb el nom de Marina de Sa Punta.

Accés.- L'accés és un poc complicat, ja que el monument es troba amagat dintre les mates i no es veu des del camí, però intentarem fer una descripció el menys dificultosa possible del camí a seguir.

Sortint de Son Carrió camí de S'Illot, abans d'arribar a les cases de Ca n'Amer, a mà esquerra, trobam una camada que si la seguim ens duu fins devora el monument. Després de caminar aproximadament uns 400 m trobam, a mà dreta, un portell; entrant dins la tanca, a unes 70 passes ja veurem el monument mig amagat per les mates i ullastres que l'envolten.

L'entrada a la cambra es fa a través d'un passadís orientat cap al sud que té una llargària de 3 m i una amplària de 0'85 a l'exterior i 1 m a l'interior. El sòtil del passadís està format per tres blocs molt grossos, però el del mig ha caigut. El diàmetre del monument és de 6'3 m i els murs tenen una amplària de 2'3 a 5 m. L'aparell dels paraments tant interiors com exteriors està format per grans blocs irregulars col·locats en posició horitzontal

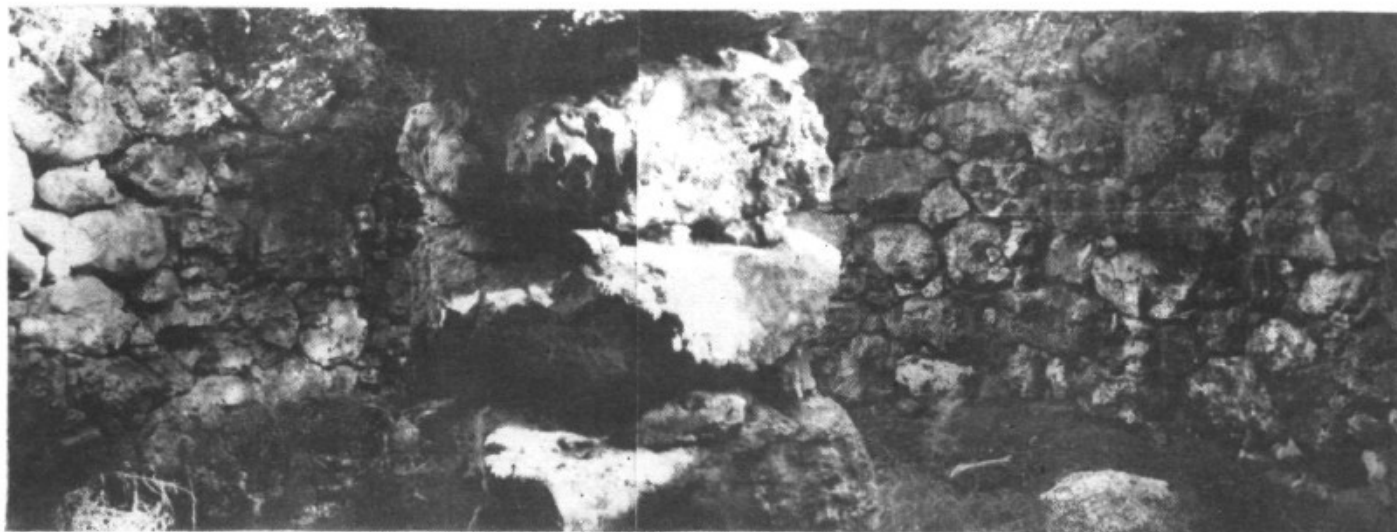

i amb tendència a la disposició en forma de filarades. L'altària és de 3'2 m, aproximadament i al bell mig s'alça majestuosament la columna central, formada per 7 tambors i fent una altària de 3'15 m. Les mides de cada tambor són: I: 0'44, II: 0'47, III: 0'45, IV: 0'40, V: 0'40, VI: 0'46 i VII: 0'47. Com es pot observar són de mides molt parescudes. La grossària de la columna és de 1'3 m. El dintell del passadís a l'interior del monument està format per 8 blocs treballats, fent una altària total de 1'9 m, i el bloc que corona el portal té 1'4 m de llarg per una amplària de 0'6 m aproximadament.

Respecte al santuari de Ca n'Amer el fet més important es produeix quan es va fer la troballa del Mart -que aquí

l'anomenarem la troballa de Son Carrió, i que Víctor Guerrero ens diu al respecte: "Es tracta de l'única estatueta que conserva a la mà dreta la llança original, que segurament portaven totes. La troballa es va produir de forma casual, quan el propietari de la finca de Sa Punta de Son Carrió procedia a "eliminar unes runes" dels seus terrenys. Sembla que era dins una urna de marès que aparegué bolcada. A més de les peces ceràmiques que després ressenyarem i que es conserven al museu d'Artà, es trobaren restes d'ossos d'animals, amb notable abundància de banyes de cabrum. Entre els objectes de culte val la pena ressenyar la presència d'una banya de bronze".

L'interès de la troballa motivà que poc després Lluís

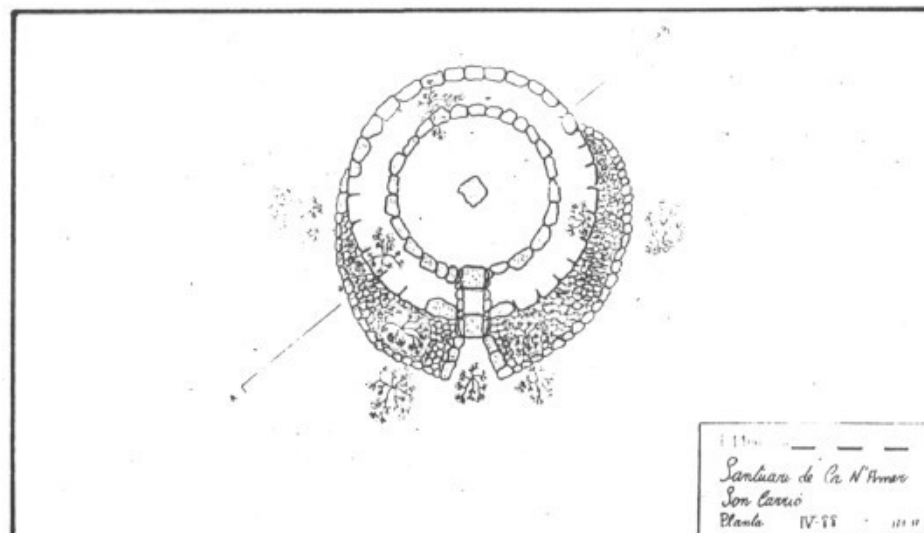
Amorós procedís a l'excavació de l'"habitació" on s'havia trobat el bronze, a la qual recollí un abundant lot de ceràmica que correspon a l'aixovar de culte en ús al moment de la destrucció del santuari. L'aixovar ceràmic es componia de dos conjunts ben diferenciats:

a) Ceràmica talaiòtica: Petits gobelets amb anses decorats amb petits mugrons, tasses troncocòniques i una amb peu ressaltat i ansa. El lot ceràmic indígena configura un conjunt típic d'ambients culturals amb paral·leles, com veurem, a la resta dels santuaris.

b) Ceràmica importada: A l'enderroc superior, alié al context que analitzam, aparegueren una llumenera romano-imperial i una àmfora ebusitana tipus PE-24.

Entre els vasos al torn de l'aixovar es trobaren:

1.- Vasos de campanià A forma Lamb 31/Morel 2574 a, amb decoració de bandes blanques tocant la vora i emmarcant una sanefa de motius vegetals. La decoració que presenta aquesta peça, l'estructura del peu i la qualitat tècnica permeten de situar-lo a la primera meitat del segle III aC. El segon exemplar campanià és una tassa carenada proveïda d'anses forma Morel 3221, pròpia també de la primera meitat del segle II aC. No obstant això, a l'hora de datar el conjunt hem de tenir en compte una possible perduració major d'aquestes dues peces notables de l'aixovar ceràmic.

2.- Ceràmica pseudo-campaniana ebusitana, formes 26, 27, 28 i 31, totes pròpies del segle II aC. El quílex d'"anses de rull" Montogna 127 s'hauria de situar a dates una mica més tardanes, possiblement no abans del 130-125 abans de Crist.

3.- Dues gerretes ibèriques tipus "gris emporità".

4.- Dues petites olles púnico ebusitanes forma EB-13, amb perfil propi d'època púnica tardana.

5.- Un gobelet de parets fines, forma Mayet IIIb. Creim que podem situar cronològicament el context de la troballa de Son Carrió cap a la segona meitat del s. II aC, encara que els exmplars de ceràmica campaniana ens poguessin temptar a pujar aquesta datació: és fàcil comprendre la seva natural perduració en ús dins un con-

text d'objectes de culte entre el quals constitueixen peces destacades per la seva qualitat.

Entre les troballes ceràmiques cal consignar un fons de ceràmica àtica del s. IV aC que, segons hem pogut observar al museu d'Artà, es troba molt fragmentada i una mica esmussada. Al nostre entendre es deu tractar de restes corresponents al moment de la construcció del santuari o de qualche acondicionament del sòl als moments inicials del santuari.

A les notes publicades sobre l'excavació no es precisa res sobre aquest extrem, però és evident que aquest fragment àtic, entre un context bastant homogeni del s. II aC no té cap altra explicació possible. En tot cas, ens emmarcaria perfectament el culte que pretenem analitzar entre el s. IV i el II-I aC.

En resum, l'escultureta de Son Carrió, malgrat el nom d'"habitació", es troba en un context cultural típic. Hi manca completament l'aixovar característic dels llocs habitats, com estris de cuina, grans vasos per a provisions, molins, etc. i en canvi l'aixovar es correspon amb les troballes normals a santuaris indígenes: vasos talaiòtics de mida petita i tipologia variada, juntament amb recipients d'importació que es repeteixen en els mateixos ambients i entre els quals preval la mida reduïda. Tot això compon un conjunt de recipients molt apropiat per a libacions, ofrenes de líquids valuosos, etc. independentment que en origen aquesta

Natura

ceràmica no tengués aquesta finalitat. El fet d'haver trobat restes de trossos d'animals, especialment banyes de cabrum, dóna suport a la idea que ens trobam davant d'un santuari. Aquesta circumstància es repeteix insistentment als llocs de culte indígena, i segurament es deu tractar de restes d'ofrenes o banquets rituals celebrats al santuari.

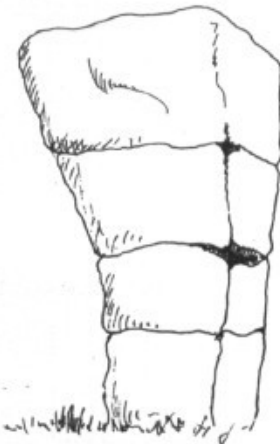
És interessant remarcar la troballa d'una banya de bòvid de bronze que vendria a relacionar el culte a la divinitat guerrera RESMEF-MELKART amb l'altra manifestació religiosa indígena més important, plasmada iconogràficament als protoms taurins, banyes o bòvids de cos sencer.

Des d'un punt de vista cronològic, com hem apuntat, el bronze de Son Carrió s'ha d'emmarcar entre la datació dels fragments àtics, s. IV aC, moment en què les influències culturals semites comencen a ser clarament evidents, i el context d'abandó situable a la segona meitat del s II aC.

Quant a les altres troballes més recents cal anomenar dues urnes lítiques i, dintre les pedres dels murs del santuari, restes de blat cremat, ofrena típica de rituals de santuari d'influència semita.

El meu agraïment a Júlia Fuster, que ha tengut cura de la revisió lingüística d'aquest text. Moltes gràcies "Julietta".

Alfred F. Arnau
Fotografies: Tomeu Vaquer

EL ROMANI

Segurament és un dels arbusts més agradables de la nostra garriga, si més no el més agradable gràcies a la seva olor per tots coneguda. Posats que gairebé tots coneixem el romaní a simple vista, potser que no coneguem igualment les seves característiques, per això anem ara a saber un poc més d'aquesta planta tan volguda per la tradició balear.

Descripció.- Arbust molt olorós i sempre verd, de 50 cm a 1 m d'alçada, amb tiges molt fullades i ramificades des de la base.

Les seves flors són blaves o rosades, les flors creixen en raïms curts i espessos, els seus colors poden variar lleument tant els de la tija com els de les flors.

Floració.- A la primavera i gairebé durant tot l'any.

Àrea geogràfica.- Mediterrània occidental i Balears, sud d'Espanya i el Nord d'Àfrica. A Mallorca és molt abundant.

Utilitats curatives.- Són prou conegudes a nivell popular. S'utilitza bàsicament:

* Contra la debilitat, febres intermitents, tifoides, gota, reumatisme i infeccions de les vies respiratòries.

* Per rebaixar la sang.

* Per mesclar-lo amb vi. Després d'exposar-ho al sol unes 24 hores s'obté el vi de romaní, que macerat amb alcohol serveix per a fregues contra el reuma, i macerat amb rom serveix per evitar la caiguda dels cabells.

* La infusió de 30 grams de brotets florits per litre d'aigua resulta estimulante, tònica, digestiva, lleugerament diurètica i es pot utilitzar per alleugerir els malestars esmentats abans.

Aquestes són les utilitats més comuns, encara que també s'empra per moltes altres petites coses, com amainar cops, per a la boca escaldada, etc.

També, com hem dit inicialment la cultura popular mostra predilecció per aquesta planta. Així ho demostra la rondalla La Flor Romanial que elogia i posa la planta en un lloc molt important i tendre dins el conte popular.

També Costa i Llobera reflecteix aquest sentiment del poble mallorquí en la seva obra "Amor de pàtria":

"Quan les volgudes muntanyes deixava el pobre catiu, plorant, collí d'una penya un brot de romaní. Passà terres i fortunes, però, resant, cada nit besava el pobre, besava un brot de romaní. Un dia d'hivern, les ones tregueren un mort, ai trist! Estret en la mà, tenia un brot de romaní."

Joana Maria Soler
Rafel Umbert

UN ANY D'ACCIO SOCIAL

El mes de maig de 1989 començà les seves activitats el departament de Serveis Socials Municipals. El primer objectiu plantejat va esser el del coneixement de la realitat social del terme, l'assentament del servei i la coordinació d'aquest amb la resta de serveis municipals i comarcals.

A partir d'aquest assentament i de les demandes que han arribat al servei hem actuat preferentment dins els següents sectors o àmbits socials:

Tercera Edat

-Col.laboració amb l'Associació a l'hora de la programació d'activitats socio-culturals.

-Potenciació i racionalització de l'ajuda domiciliària

-Gestionar l'ajuda del Fons d'Assistència Social per a persones sense cap tipus de pensió ni cap altre ingrés econòmic.

-Posada en marxa del Padró d'Assistència Mèdico-farmacèutica.

Infància

-Intervenció en casos d'absència escolar.

-Atenció a famílies amb problemàtiques socio-econòmiques.

-Gestió de beques escolars en col.laboració amb el SMOE. Minusvàlues

-Gestió d'ajudes econòmiques.

-Integració social de minusvàlids psíquics adults en col.laboració amb el Centre d'Adults.

-Treball familiar.

Toxicomanies

-Detecció de casos

-Informació de recursos especialitzats.

-Integració social.

Aquests quatre sectors són on especialment s'ha treballat, donades les demandes existents, emperò han anat acompanyats d'un servei d'informació i assessorament que els han complementats, així com també a la resta de temes relacionats amb la defensa dels drets socials:

- * Drets de la dona
- * Protecció de menors
- * Drets laborals

Enguany, i després d'haver assentat el servei, haver perfilat la coordinació amb

la resta de serveis municipals, especialment SMOE i Centre d'Adults quant al seguiment de casos específics i amb la policia local quant a la informació i detecció de casos, estam en condicions de planificar i programar tasques més completes, que es materialitzen en tres programes:

1.- Prevenció de l'abús de l'alcohol. Aquest programa es fa a nivell comarcal i pretén l'estudi d'aquesta problemàtica a la comarca, així com prevenir aquells efectes que es deriven de l'abús de l'alcohol, tant a nivell familiar com laboral o social.

2.- Programa d'atenció a la infantesa, que pretén treballar amb les AAPPAA per a la dotació de recursos socials i d'esplai per als infants, a més d'activar les activitats dels pares.

3.- Informatització del servei, millorant l'estudi de dades amb l'objectiu de poder planificar la tasca amb més exactitud.

4.- Programa d'ajuda domiciliària, amb especial atenció a les persones de la Tercera Edat, minusvàlids i famílies amb problemàtica socio-econòmica.

Queden encara alguns sectors de la població sense cobrir, així com aprofundir i millorar les ja ateses, emperò això s'ha de plantejar a mesura que el servei augmenti els seus recursos tant humans com materials.

Les temàtiques que cal abordar preferentment en propers projectes i que a hores d'ara estan en estudi són: menjador social, integració de minusvàlids físics, animació socio-cultural, escoles i voluntariat social.

Joan Antoni Salas i Rotger
Assistent social

Col.laboració

1er de maig

Com cada any el primer de maig ha tornat a fer la seva aparició. En el calendari laboral no és res més que una festa d'entre les dotze que, d'àmbit general, conté l'essentat calendari, les quals, juntament amb les dues locals, sumen les catorze estipulades i a les quals tenim dret.

Per tant, com podem veure, és una festa més, però a aquesta l'anomenem "Festa del Treball" i els treballadors i els organismes implicats, amb les centrals sindicals al davant, dediquen -o dediquen- aquesta festa per fer públiques, si cal, unes reivindicacions i unes propostes de diàleg dirigides al Govern i a la patronal.

Aquest any de 1989 les centrals sindicals majoritàries -Comissions Obreres i la Unió General de Treballadors- aniran juntes a les diferents manifestacions que arreu del territori espanyol s'han programat. Crec que és molt important que avui aquestes reivindicacions dels treballadors no es trobin dividides, ja que, al meu parer, tenen un fi comú. Des de l'any 1983 aquestes dues centrals convocaven per separat els actes commemoratius d'aquesta festa del treball: mítings, manifestacions pels carrers, torrades o paelles a qualsevol puig o plaça major, i així transcorrien les 24 hores del dia. Dia 1er de maig, gràcies a Déu sien donades, no té res a veure amb un altre dia, com per exemple el 2 de maig. Un és un i dos són dos i no ens haurien de fallar els comptes com pareix que li fallen al Sr. ministre Carlos Solchaga, que ens ha arribat a dir que no pot calcular ni preveure l'índex de preus al consum (IPC) per aquest any. Ja fa estona que en Nicolás Redondo li va dir al Sr. ministre que anava errat, però ell em sembla que no el va escoltar.

Eduard

EL COMITÉ DE RECUPERACIO de la LLENGUA CATALANA

Fa una crida als diversos col·lectius i persones més sensibilitzades i més combatives per fer front a la penosa situació a que es veu sotmesa la llengua i cultura catalanes.

A l'hora present, el procés de diglòssia és en una fase avançada (la llengua catalana, a Mallorca i a tota la nació, és marginada en un primer moment, i, després, és substituïda per la llengua castellana). No s'hi valen els recursos del poruc que lloen els inefables avenços de la llengua catalana (nombre de llibres publicats, nombre d'alumnes, nombre de persones que l'entenen, extensió de la retolació, etc). Tot això no atura el procés diglòssic. En aquests moments els catalano-parlants de les Illes som en perill d'esser lingüísticament minoritzats. La realitat d'una llengua ve donada pel nombre dels qui la parlen.

En front de la clara amenaça de la "solució final", les veus d'alarma s'han multiplicat. S'ha estès la consciència lingüística i s'ha manifestat la voluntat de resistència de nombrosos col·lectius. Però aquesta resistència és insuficient.

EL COMITÉ DE RECUPERACIO DE LA LLENGUA CATALANA entén que s'ha d'estendre aquesta voluntat de resistència a amplex capes de la població i que els col·lectius locals han de trobar la via per una creixent integració en ordre a aconseguir una incidència

social consistent.

El C.R.L.C. vos proposa una campanya de sensibilització i propaganda a fi de trencar l'estat d'inhibició lingüística i cultural de les classes populars catalano-parlants. Hem de dir que la proposta no exclou els castellano-parlants, ans al contrari, consideram que és una qüestió davant la qual no podem quedar impassibles, sinó fer un esforç d'integració.

Amb la idea d'anar per feina, vos demanam noms i adreces de persones interessades amb la tasca. Per contactar amb nosaltres, dirigiu-vos a l'apartat de correus 391, 07080 de la Ciutat de Mallorca.

Per ajudar a intensificar la campanya, disposam de la llibreta 15.392-75 de "la Caixa", oficina 204 (Es Fortí). Ciutat de Mallorca.

Tal dia com avui

ARA FA 15 ANYS

* Que Flor de Card va publicar l'extraordinari dedicat a Salvador Galmés. Havia estat concebut l'any anterior quan el Club Card va organitzar la I Setmana Cultural: Hi col·laboraren Llorenç Capellà, Guillem Colom, Gabriel Janer Manila, Josep Ma Llompart, Francesc de B. Moll, Miquel Pons, Bartomeu Torres Gost, Jaume Vidal Alcover i Guillem Vidal Oliver.

* Que al cassino de Ca'n Jaumet posaren el primer televisor en color del poble, per tal de veure el millor possible els campionats del món de futbol. El probable perill de crack econòmic va fer que dins poc temps l'imitassin tots els altres.

ARA FA 10 ANYS

* Que n'Ignasi Humbert fou elegit primer batle democràtic de Sant Llorenç.

Josep Cortès

CONSULTA DE GINECOLOGIA

Dr. Gil Bretones -colegiado 1.902-

REVISIONES GINECOLOGICAS - CONTROL DE EMBARAZO
PLANIFICACION FAMILIAR - ECOGRAFIA

C/ Major, 1 MANACOR

Tel. 55 59 81 (mañanas) 58 34 41 (tardes) Miércoles a partir de las 16 hs. (Consulta previa cita)

TRES POEMES FRANCESOS

(Traduïts per Jaume Galmés)

JOANETA I LLANGORET (o)

Totes les al·lotes es casen amb jovenells deixondits; - i jo, Joaneta, la bonica, (per espòs) he pres Llangoret; - i el meu pobre cor llangueix al costat de Llangoret. - M'ajec sempre a prop d'ell; li parl, no em respon; li don menjar, no menja; - (li don) vi, no beu. - Li faig un llit amb cinc matalassos, amb cinc coixins: - "Vine, Llangoret, colga't; vine, Llangoret, fica't al llit. - Estén les teves mans resseques damunt el meu cos blanc (com) l'argent, - per recollir-hi les flors d'abril, i la rosada de maig; per prendre-hi dues mametes semblants a dues llimones".

Claude Fauriel
(1772-1844)

A LA MÉS BELLA

Ningú l'ha vista i, dins el cor,
Jo en guard la bellesa sublim;
(Anau-vos-en, riures burlers!)
Morta, jo l'estim, jo l'estim.

He consultat tot d'endevins,
I m'han dit tots: "És la més bella!"
I després beguts tots els vins
Per conjurar rebel memòria.

Oh Déu! els seus cabells a lloure!
I els ulls, crepuscles de tardor!
La veu que encara tot sovint
Escolt a dins la nit monòtona.

Era la més bella, per sempre,
D'entre les filles de la terra...
I l'estimava, oh! l'estimava
Tant, que m'hauria de callar.

M'empegueesc de tot quant dic;
Car mai no sabreu ni la dona,
Ni l'amor, ni aquest paradís
Que jo guard en el fons de l'ànima.

Que aquests mots restin enterrats,
Oblidats, (l'oblidança és dolça)
Com un cofret ple de lluïsos
Al peu del mur cobert de molsa.

Charles Cros
(1842-1888)

PASSEJADA SENTIMENTAL

La posta dardava els seus raigs suprems
I el vent bressolava els nenúfars pàl·lids;
Els grans nenúfars enmig dels canyissos
Molt trists lluien damunt calmes aigües.
Jo errava tot sol, passejant ma pena
Al llarg de l'estany, entre la salzeda
On la broma vaga evocava un gran
Fantasma lletós que es desesperava
I plorava amb els xiscles de les ànneres
Que es reclamaven tot batent les ales
Entre els salzes on errava tot sol
Passejant ma pena; i l'espès llençol
De la fosca vengué i negà els suprems
Raigs de la posta dins ses ones pàl·lides
I dels nenúfars, enmig dels canyissos,
Dels grans nenúfars damunt calmes aigües.

Paul Verlaine
(1844-1896)

(o) Aquest poema en prosa pertany al llibre de Claude Fauriel Cants populars de la Grècia Moderna; en aquest cas, idò, la meua és una traducció d'una traducció (N. del T.)

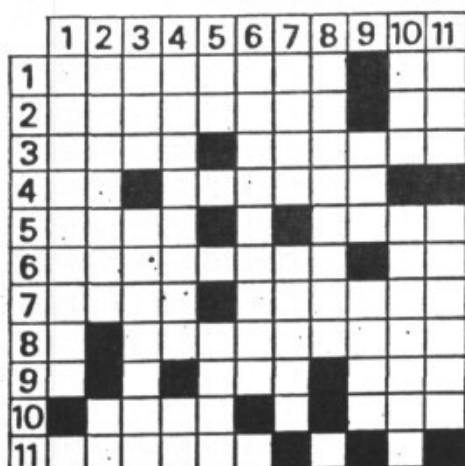
Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

C/. Sol, 19 - Tel 58 57 20
CALA MILLOR (Mallorca)

Comercial
ES PUIG
Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37 07530 SANT LLORENÇ (Mallorca)

MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1.-Que treu foc. Si llaçra no mossega. 2.-Una de les tasques habituals del sabater. Un tros d'ala. 3.-Tant pot esser musical com escolar. No és gens agradable que t'assagin aquesta crescuda per les costelles. 4.-En llenguatge infantil "tenc gana". Eina emprada pels arqueòlegs i els picapedrers. 5.-Màcula. Consonant. Nina catalana. 6.-Mancat d'educació, ensenyament, formació o instrucció. Antiga llengua del sud de França. 7.-Que no ha de menester anar mai a la Unitat

Sanitària. Que no es batega ni poc ni molt. 8.-Mil. Lloc on no hi aferren les llavors. Vertader. 9.-Vocal. La darre-ra consonant que aprenen els al.lots. Estranya, que surt de lo corrent. En aquest precís moment. 10.-Poble prop de Lloret que pertany a Algaida. Vocal. Escopetada. 11.-Topònim d'un conegut polític car-rioner. Símbol del sofre. La primera.

Verticals: 1.-Entusiasme cec i obstinat que porta fins a l'extrem d'obsessionar-s'hi. Cent. 2.-Seient de reminiscències turques. Aliment bàsic. 3.-Es diu del que li agrada xarumbar. Animal de ploma groguenca i bona veu. 4.-El fet de voler-ho tot per a un mateix. Nom donat al gregal pels que no són d'aquestes contrades. 5.-Tonalitat. Símbol del iode. Vocal. Molt enfadat. 6.-Pusil-lànime, poruc, apocat. Una altra vegada la primera. 7.-Lloc per on ha d'anar el tren

si el batle aconsegueix que torni passar. Partícula inseparable que denota negació. Paparra. 8.-Pastura. Consonant sibilant. 9.-Al revés, Euskadi Ta Askatasuna. Perdonau, però això també vol dir penitència. 10.-Tercera persona del present d'indicatiu del verb caldre. Lloc on es redacten les escriptures de propietat. 11.-Condiment. Arrufar, vinclar.

SOLUCIONS
Horitzontals: 1.-Fogatera. 2.-Ataconar. 3.-Nota. 4.-Am. Piolet. 5.-Ta-cà. 6.-Inaregat. 7.-Oc. ca. N. Nena. 8.-M. Arid. 9.-E. R. Rar. Ara. 10.-Real. 11.-Caseta. S. A. Verticals: 1.-Fanatisme. 2.-Otomana. 3.-Gat. Cana-rt. 4.-Acaparrar. 5.-To. I. E. 6.-Encongida. 7.-Ratl. 8.-Armenter. 9.-Ate. Reat. 10.-Cal. Nota. 11.-Al. Acalar.

C A L A B R U I X A C N
O A L S I D L O C I A A
T T L A C M T M O T L L
X O S E T A O S L Z M A
E L I Z T R X L L M A T
R N C K R A N C O N I A
A R I D A C Z D S C R C

Apa, no us n'anireu a jugar fins que hàgiu trobat deu noms que comencin amb la lletra "C".

Calabruix, caleta, cara, col, coll, cadira, cotxe, colomí, calma i ca-tala.

Maria Galmés

**RECUERDE
EN**

PORTO CRISTO

RESTAURANTE - PIZZERIA SALVADOR

CON AUTÉNTICO HORNO DE LEÑA

Tel. 82 14 42

UN ARTESA DE LES SABATES

En Joan Servera Sureda -en Joan Cuc- va néixer ara fa 55 anys, i als catorze ja va començar a aprendre l'ofici de sabater anant a fer de mosso a Ca'n Toni Pàndol, al Cel sia.

-Per què vares triar l'ofici de sabater?

-Perquè m'agradava molt, i encara ara m'agrada.

-Però ara ja no en fas, de sabates...

-Sí, clar, em faig les meves i les de qualque compromís que em surti.

-Ens podries explicar un poc el procés que segueixes per fabricar unes sabates a mà?

-Bé, en primer lloc havíem de tenir el material, que el solíem dur d'Inca. Després ja nosaltres fèiem tota la resta com dissenyar el model, tallar els patrons, ripuntar les diferents parts de la pell, tallar les soles i cosir-les, tot a mà.

-Fèieu les sabates a mida?

-Sí, sí, tot ho fèiem prenent les mides del peu.

-Quan aprengueres l'ofici, t'establies pel teu compte?

-Sí, i al taller vàrem arribar a ser sis dins ca-nostre.

-Éreu molts de sabaters a Sant Llorenç?

-Sí. Cada any, el 18 de juliol fèiem un dinar a l'hotel Pou de Cala Millor, i a la taula érem una vintena.

-Quants d'anys vas fer aquest ofici?

-Vaig fer de sabater durant 25 anys.

-I què solíeu cobrar abans per una sabata?

-Bé, jo era el qui feia totes les sabates dels que s'havien de casar. Les darreres que recordi que vaig fer foren les d'en Toni Metxo i en fèiem pagar 350 ptes.

-Teníeu molta feina de "llempiar" sabates? Què costava?

-En teníem molta en aquell temps, generalment ens passàvem el dissabte sencer "llempiant" sabates i fèiem pagar tres pessetes, i quedaven ben lluentes!

-Què trobes de les cremes i espongetes que fan ara per fer les sabates netes?

-Que són un desastre, un engany, perquè només brillen, però no lleven la brutor.

-Quins aparells empràveu per confeccionar les sabates?

-N'hi havia un bon grapat: la cutxilla, les alenes, els esquirois, el bisego, la rasp, el peu de ferro, el vidre, la planxa, un martell especial que li dèiem Tomeu i la màquina de braç.

-I premses per aixamplar les sabates, en teníeu?

-Sí, i encara ara les tenc de tota mida.

-Totes les sabates ñes fèieu de pell?

-Sí, just treballàvem amb pell; el plàstic no el vàrem emprar mai.

-Quines són les pells més bones?

-Per jo són les de tancals, boscal, boscarí i onglà.

-I les pells naturals, fora tenyir, com es diuen?

-Es diuen alcrom i hi fèiem les sandàlies i les espadnyes de foraviler.

-¿Què opines sobre la necessitat en augment de molts d'al.lots de cara a la utilització de plantilles?

-Crec que és un desastre, perquè molts d'al.lots que no en duen ni tan sols en necessiten.

-També feies de sabater ortopèdic?

-Vaja, vaja! Fins i tot el

metge Llopis m'enviava clients d'altres pobles amb malformacions als peus, i nosaltres els proveïem de les sabates que necessitaven a mida.

-Canviava molt la moda, és a dir, canviàveu molt de patró?

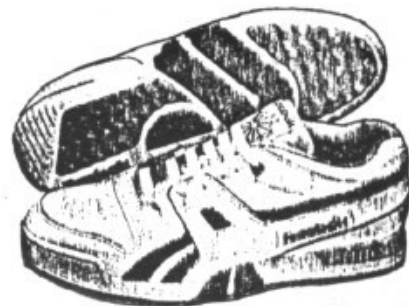
-El model l'arreglàvem un poc així com ens venia bé, però al patró just el canviàvem cada tres anys.

-T'agradaria afegir-hi res més sobre aquest ofici teu?

-Jo aprofitaria per dir que si hi hagués qualcú, algun jove interessat en aprendre un poc aquest ofici, jo estaria disposat a ensenyar-l'hi.

-Això, idò, gràcies i fins a una altra.

Aina Simonet

S'ANTORXA

El Corpus, d'alguna manera es podria definir com la festa dels domassos i les flors.

El que avui és un simple dia de "no fer feina", en el Sant Llorenç d'ahir representava tot un munt de simbologies tendents a fermar l'home a la terra; representava l'explosió de la primavera en el camp, i també, com mostra la fotografia, en el poble. Jovenells i jovenetes treien la muda nova i passejaven sobre les fulles verdes i els pétals de colors que hi havia a terra, oferint imatge i flaires no habituals: era festa!

S'antorxa és un testimoni més de la primavera humana, joves que vessaven vida per tots els porus al jugar, al seure a la fresca, al fer les normals trastades, en el nom que pot disposar de diversos i inconscients significats-, o al posar-se per a la fotografia d'aquell home de Maria.

El marc es situa just a la façana del lloc de reunió: el cafè-fonda de Ca's Sevillano, en el mateix solar on avui s'hi troba l'apoteca-

ria. L'amo, amb el cigarret a la boca, vigila la feina del "fotograf de Maria" qui, prèviament, havia ben situat l'ham -una vella vasa plena de fotografies- a la façana.

Escotar avui, de manera tranquil·la i pausada, l'anècdota personal i solament parcialment transferible dels presents a la fotografia és amarar-se de vida, és girar pàgines a l'inrevés de l'ésser local i adonar-se'n que aquell món que conta Mn. Galmés (es capellà Capirró) a "Flor de Card" i que ens sembla tan llunyà és cosa d'ahir mateix.

A la fotografia, en Joan Xaret (+), en Pep Corem, n'Antoni Sales, n'Antoni d'es Garrigó, en Joan Palleta, en Miquel Moliner, n'Antoni Manolo -amb el vestit de primera comunió-, en Jordi Tiana, en Francesc Coll, en Llucià, en Perico d'es Camp Rodó i en Jeroni Monito -amb senya de dol al braç esquerre- avui fonts del costumari del Sant Llorenç d'ahir.

Guillem Pont